

Unesco-gebieden

Unesco werelderfgoed, biosfeergebieden
en geoparken

Unesco
Nederlandse Commissie

Unesco-gebieden voor een duurzame toekomst

Unesco werelderfgoederen, biosfeergebieden en geoparken zijn plekken op de wereld waar de waarden van Unesco tot uiting komen op lokaal niveau: het streven naar welzijn, het beschermen van onze planeet en het werken aan een duurzame toekomst.

De meer dan 2000 Unesco-sites vormen samen een gebied zo groot als China. Op deze plekken wordt gewerkt aan het beheer en behoud van cultuur en natuur, het beschermen van biodiversiteit en geologische schatten, het bevorderen van regionale identiteit en het in harmonie laten leven van de mens met de natuur.

De Unesco-gebieden zijn niet alleen 's werelds mooiste gebieden, ze hebben ook een belangrijke functie als levend laboratorium en meetstation, om bijvoorbeeld de impact van klimaat op lokaal niveau te monitoren en innovatieve acties te formuleren. Kennis, onderwijs, onderzoek en de betrokkenheid van lokale gemeenschappen vormen het fundament van deze Unesco-aanpak.

Overeenkomsten en verschillen

De drie Unesco gebiedslabels zijn verschillend, maar tonen ook overeenkomsten.

Met elkaar vormen ze een belangrijk deel van Unesco's bijdrage aan het halen van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de VN. Ook zijn de gebieden belangrijk voor andere Unesco-programma's, bijvoorbeeld op het gebied van preventie van natuurrampen en duurzaam toerisme.

Unesco's gebiedserkenningen zijn een kwaliteitskeurmerk, trekken bezoekers, bevorderen de lokale economie en dragen bij aan de duurzame ontwikkeling van een gebied. Dit doen zij op een interdisciplinaire en waardengedreven manier, met sterke betrokkenheid van inwoners en lokale partners.

De focus verschilt echter en elk label kent een unieke aanpak: werelderfgoed beschermt en behoudt natuurlijk en cultureel erfgoed, biosfeergebieden bevorderen biodiversiteit en het samengaan met mens en natuur, geoparken zetten hun geologisch erfgoed in als bron van regionale identiteit en ontwikkeling. Samen bieden ze een breed palet aan benaderingen en focus voor behoud én verandering, voor bescherming én ontwikkeling.

Werelderfgoed

Sinds 1972 kunnen lidstaten van Unesco hun belangrijkste culturele en natuurlijke erfgoederen nomineren voor de werelderfgoedstatus om internationale bescherming te krijgen. Kenmerk van deze erfgoedsites is dat zij van uitzonderlijke universele waarde voor de mensheid zijn. Elk jaar schrijft Unesco nieuwe erfgoedsites bij op de Werelderfgoedlijst en maakt daarbij onderscheid tussen natuurlijk en cultureel werelderfgoed.

Het Koninkrijk der Nederlanden kent tien Unesco Werelderfgoederen, zoals de molens van Kinderdijk, de Beemsterpolder, de Van Nellefabriek en het Woudagemaal. De Waddenzee is Nederlands enige natuurlijke Unesco Werelderfgoed.

Doel van Werelderfgoed is bescherming en behoud. Dit brengt regelgeving en verantwoordelijkheden met zich mee, die lidstaten moeten naleven. Omdat Werelderfgoed bepaald is in een internationaal verdrag, is het in Nederland een staatsaangelegenheid. De Nederlandse overheid bepaalt welke nominaties worden voorgedragen bij Unesco.

Fotografie: Moefadam via Flickr.com

Kenmerken werelderfgoed

- Werelderfgoedverdrag (1972)
- 1100+ werelderfgoederen (waarvan 200+ natuurlijk werelderfgoed)
- Uitzonderlijke Universele Waarde
- Bescherming, behoud en instandhouding
- Duur nominatieproces 10-15 jaar
- Staatsaangelegenheid
- Stricte beheersimplicaties en beschermingsmechanismen
- Statisch

Biosfeergebieden

Biosfeergebieden zijn Unesco's proeftuinen voor duurzame ontwikkeling in en rondom bijzondere natuurgebieden. In biosfeergebieden staat de relatie tussen mens en natuur centraal.

Biodiversiteitsherstel en ecologische bescherming gaan hand in hand met het gebruik van het gebied voor landbouw, wonen, werken en recreëren. Biosfeergebieden hebben een belangrijke functie als *living labs* waar onderzoek en onderwijs plaatsvindt. Dit draagt bij aan de aanpak van maatschappelijke vraagstukken zoals klimaatverandering, de landbouwtransitie of bevolkingskrimp.

De invloed van de mens vormt geen bedreiging voor behoud van het gebied maar biedt juist een kans: het gaat om het samengaan van de diverse functies van het gebied. Hiervoor worden zones gedefinieerd die elk een ander doel hebben zoals behoud, benutting en beleving, en het faciliteren van bijvoorbeeld dataverzameling voor onderzoek. Lokale partijen als gemeente, provincie, ondernemers en inwoners bepalen gezamenlijk de visie van het gebied en proberen soms tegengestelde belangen met elkaar te verenigen. Nederland kent momenteel één biosfeergebied: de Maasheggen.

Kenmerken biosfeergebieden

- Mens en Biosfeerprogramma (1971)
- 700+ biosfeergebieden
- Ecologie, biodiversiteit en duurzame ontwikkeling
- Beschermde natuurstatus maar ruimte voor invloed van de mens
- Duur nominatieproces vanaf 3 jaar
- Regionale afspraken/regie, participatief
- Living labs voor onderwijs en onderzoek
- Dynamisch, toekomstgericht, adaptief

- 🏠 Wonen
- ⛺ Toerisme
- 🔍 Onderzoek
- 📖 Educatie
- Kernzone
- Bufferzone
- Overgangszone

Geoparken

De Unesco Geoparken vormen het jongste maar snelst groeiende gebiedennetwerk van Unesco. Sinds 2015 komen plekken met onderscheidende geologische kenmerken in aanmerking voor de Unesco Global Geoparkstatus.

Naast geologisch erfgoed hebben geoparken ook aandacht voor landschap, archeologie en duurzaam toerisme. Het geologisch erfgoed is zowel in het verleden als in het heden bepalend geweest voor een sterke regionale identiteit.

Nederland kent nu één geopark, de Hondsrug. Het Nederlandse Forum Unesco Global Geoparks begeleidt kandidaatgebieden in het voorbereiden van een nominatie. De Nederlandse Unesco Commissie heeft het mandaat voor zowel geoparken als biosfeergebieden om nominaties voor te dragen bij Unesco.

Fotografie: Jannes van Echten

Kenmerken geoparken

- Global Geoparks Network (2015)
- 140+ geoparken
- Van internationaal geologisch belang
- Wetenschappelijke grondslag
- Integraal beheer van geologisch erfgoed, landschap, natuur, archeologie
- Duur nominatieproces 5-8 jaar
- Regionale afspraken/regie, participatief
- Regionale identiteit
- Dynamisch, toekomstgericht, adaptief

“Unesco’s Biosphere Reserves, Natural Heritage Sites and Geoparks provide unique platforms to address [climate change]. We should build on that collective experience to invest in the world’s most vital natural zones from the Amazon to the forests of Indonesia”

António Guterres, Secretaris-Generaal van de Verenigde Naties, 2019

Alle Unesco-gebieden dragen actief bij aan het behalen van de Duurzame Ontwikkelingsdoelen van de VN.

Nederlandse
Unesco Commissie
www.unesco.nl
info@unesco.nl

 unesco_nl
 /unesco.nl/
 @unesco_nl

Unesco
Nederlandse Commissie